Hawdd ei Ddeall

Creu Cynllun Hyfforddiant Swyddi Cenedlaethol i Gymru

Helpu pobl ag anableddau dysgu ac awtistiaeth i ddod o hyd i swyddi

Mae'r ddogfen yma wedi cael ei hysgrifennu gan brosiect **Dylanwadu a Hysbysu Engage to Change**. Mae'n fersiwn hawdd ei ddeall o **'O wasanaeth i strategaeth: Strategaeth Hyfforddiant Swyddi Cenedlaethol i Gymru i gefnogi pobl ag anableddau dysgu ac awtistiaeth i gyflogaeth'.**

Awst 2024

Sut i ddefnyddio'r ddogfen yma

Dyma ddogfen hawdd ei deall. Efallai y byddwch chi angen help i'w darllen. Gofynnwch i rywun rydych chi'n ei adnabod i'ch helpu.

Mae'r geiriau mewn **ysgrifen glas trwm** yn gallu bod yn anodd eu deall. Mae beth mae'r geiriau mewn glas yn feddwl ar **dudalen 22**.

Lle mae'r ddogfen yn dweud **ni**, mae hyn yn meddwl **prosiect Dylanwadu a Hysbysu Engage to Change.**

Y bobl sy'n gweithio ar y prosiect ydy:

Dr. Elisa Vigna - NCMH, Prifysgol Caerdydd

Andrea Meek - NCMH, Prifysgol Caerdydd

Angela Kenvyn - Dylanwadu a Hysbysu Engage to Change, Anabledd Dysgu Cymru.

Gerraint Jones-Griffiths - Dylanwadu a Hysbysu Engage to Change, Anabledd Dysgu Cymru.

Am fwy o wybodaeth am yr adroddiad yma, cysylltwch â:
Dr Elisa Vigna Vignae@cardiff.ac.uk

Am fwy o wybodaeth am y **prosiect Engage to Change** cysylltwch â:
Angela Kenvyn: angela.kenvyn@ldw.org.uk

Mae Hawdd ei Ddeall Cymru wedi gwneud y ddogfen yma yn hawdd ei deall gan ddefnyddio **Photosymbols**. I ddweud wrthyn ni beth rydych chi'n feddwl am y fersiwn hawdd ei ddeall yma, cliciwch yma.

Rhif trwydded Photosymbols 403527247

Cynnwys

Am Engage to Change 5

Gwasanaeth hyfforddiant swyddi cenedlaethol 8

Beth sy'n gweithio 10

Profiad gwaith 10

Hyfforddiant swydd 10

Cymorth wedi'i arwain gan anghenion 10

Lleoliadau gwaith â thâl ac interniaethau â chymorth 11

Gweithio gyda chyflogwyr 12

Pwysigrwydd gwaith cyflogedig 12

Cyllid 12

Beth rydyn ni'n meddwl ddylai ddigwydd 15

Diolch 21

Geiriau anodd 22

Am Engage to Change

Roedd **Engage to Change** yn brosiect 7 mlynedd. Daeth i ben ym mis Mai 2023.

Roedd y prosiect yn gweithio ar draws Cymru. Fe wnaeth gefnogi 1075 o bobl ifanc ag anabledd dysgu ac neu awtistiaeth.

Cafodd y prosiect ei ariannu gan **Gronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol** a chael cefnogaeth gan Lywodraeth Cymru.

Roedd y prosiect yn helpu pobl ifanc ag anabledd dysgu ac/neu awtistiaeth i:

- Dysgu sgiliau ar gyfer gwaith

- Symud i swyddi â thâl

Fe wnaeth bron i hanner y bobl ifanc ar y prosiect ddod o hyd i waith â thâl..

Mae mwy o wybodaeth am y prosiect ar y wefan yma: www.engagetochange.org.uk/?lang=cy

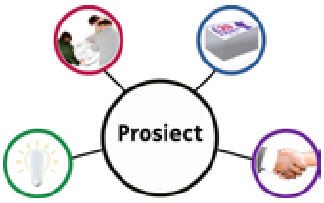

Y rhan yma o'r prosiect ydy **Dylanwadu a Hysbysu Engage to Change**.

Mae'r prosiect yn cael ei redeg gan:

Learning Disability Wales
Anabledd Dysgu Cymru

- **Anabledd Dysgu Cymru** ac

NCMH
National Centre for Mental Health

- **Y Ganolfan Genedlaethol ar gyfer Iechyd Meddwl (NCMH)** ym **Mhrifysgol Caerdydd**.

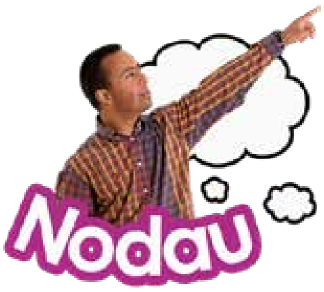

Ein nod ydy darganfod beth sy'n helpu pobl ag anabledd dysgu ac/neu awtistiaeth i gael gwaith cyflogedig.

Fe fyddwn ni yn defnyddio beth rydyn ni yn ei ddysgu i:

- Newid polisïau.

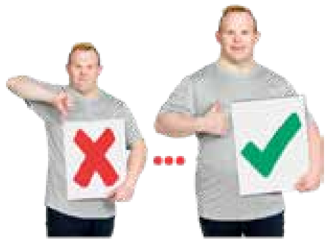

- Gwella sut rydyn ni yn cefnogi pobl ag anabledd dysgu ac/neu awtistiaeth i ddod o hyd i waith â thâl a'i gadw.

Rydyn ni eisiau **Strategaeth Hyfforddwr Swyddi Cenedlaethol Cymru**. Fe fyddai hwn yn gynllun i ddarparu **cymorth hyfforddwr** swyddi i unrhyw un sydd ei angen.

Mae **hyfforddwyr swyddi** yn helpu pobl i ddod o hyd i, dysgu ac aros yn eu swyddi. Mae'r cymorth hwn yn **hyfforddiant swyddi**.

Gwasanaeth hyfforddiant swyddi cenedlaethol

Yn 2020, fe wnaethon ni ddweud y dylid cael **Gwasanaeth Hyfforddiant Swyddi Cenedlaethol**.

Fe fyddai hyn yn ffordd dda o helpu pobl ag anabledd dysgu ac neu awtistiaeth i gael gwaith cyflogedig.

Rydyn ni yn seilio'r syniad yma ar beth rydyn ni wedi ei ddysgu o'r prosiect **Engage to Change**.

Cyflogaeth â chymorth a **hyfforddiant swyddi**:

- Helpu pobl i ddatblygu sgiliau ar gyfer gwaith
- Cefnogi pobl i gael gwaith cyflogedig

Yng Nghymru, ychydig iawn o bobl ag anabledd dysgu rhwng 18 a 64 oed sydd â swydd gyflogedig.

Dim ond 4.8% o bobl ag anabledd dysgu yn Lloegr sydd â swydd. Mae hyn yn meddwl bod gan lai nag un o bob 20 o bobl swydd.

Mae gan 21.7% o bobl awtistig yn Lloegr swydd gyflogedig. Mae hyn yn meddwl bod gan lai na 5 o bob 20 o bobl swydd.

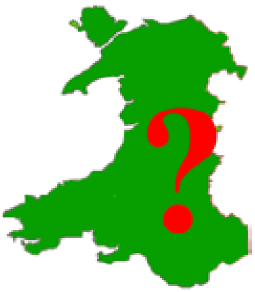

Dydyn ni ddim yn gwybod y niferoedd yng Nghymru. Ond rydyn ni yn gwybod nad oes gan fwy o bobl yng Nghymru swydd o'i gymharu â gweddill y DU.

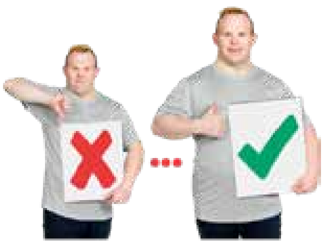

Mae cynlluniau cymorth cyflogaeth da yng Nghymru. Ond dydy llawer o'r rhain ddim yn ateb anghenion pobl ag anableddau dysgu.

Ers 2020, rydyn ni wedi casglu mwy o wybodaeth am beth sy'n gweithio a beth mae pobl ei angen.

Beth sy’n gweithio

Beth rydyn ni wedi’i ddysgu gan Engage to Change.

Profiad gwaith

Mae profiad gwaith da yn helpu pobl ifanc i gael swyddi cyflogedig. Mae’n rhaid i ni gynnig profiad gwaith o ansawdd uchel i bobl ifanc yn yr ysgol neu’r coleg.

Hyfforddiant swydd

Hyfforddiant swydd oedd y rhan bwysicaf o gael pobl ifanc i mewn i waith cyflogedig.

Cymorth wedi’i arwain gan anghenion

Rhaid i’r gefnogaeth fod yn seiliedig ar anghenion pob unigolyn. Efallai y bydd angen mwy o amser a chefnogaeth ar rai i ddysgu sgiliau gwaith. Efallai y bydd angen help ar eraill gyda rheolau cymdeithasol yn y gwaith.

Lleoliadau gwaith â thâl ac interniaethau â chymorth

Roedd profiadau gwaith fel **interniaethau â chymorth** a lleoliadau gwaith â thâl yn fwyaf llwyddiannus.

Interniaeth â chymorth ydy lle mae pobl yn mynd i'r coleg am rai oriau bob wythnos ond yn dysgu mewn gweithle am y rhan fwyaf o'r wythnos. Mae'r gwaith yn ddi-dâl. Maen nhw'n cael help gan **hyfforddwr swyddi**.

Fe wnaeth mwy o bobl ifanc ddod o hyd i waith cyflogedig ar ôl gwneud y mathau yma o leoliadau.

Yn y prosiect Engage to Change, fe wnaethon ni baru lleoliadau â sgiliau a diddordebau pobl ifanc. Roedden nhw yn gwneud gwaith go iawn, mewn gweithleoedd go iawn ac roedden nhw'n cael cefnogaeth gan **hyfforddwr swyddi**. Roedd hyn wedi gweithio yn dda iawn.

Gweithio gyda chyflogwyr

Mae angen i ni weithio gyda chyflogwyr i ddarparu cyflogaeth â chymorth a **hyfforddiant swyddi**. Mae'n gweithio orau pan fyddwn ni yn gweithio gyda phob cyflogwr.

Pwysigrwydd gwaith cyflogedig

Mae cael swydd â thâl yn helpu pobl i gael hyder ac mae'n gwella iechyd meddwl.

Fe fydd gwneud y symud o'r ysgol i'r gwaith yn haws yn helpu Llywodraeth Cymru i gyflawni ei nodau iechyd a gofal cymdeithasol.

Cyllid

Mae cyllid yn bwysig ar gyfer y gwaith yma. Rydyn ni yn credu y dylai pob cynllun swyddi a sgiliau gael arian ar gyfer **hyfforddiant swyddi** yn unig.

O ble mae'r arian yn gallu dod:

1. Mynediad i Waith

Mae hwn yn gynllun gan y**r Adran Gwaith a Phensiynau (DWP)**. Mae'n rhoi arian i helpu pobl anabl mewn gwaith â thâl. Fe wnaeth **Engage to Change** gefnogi mwy o bobl oherwydd y cyllid hwn.

Rydyn ni yn credu y dylai **Llywodraeth Cymru** gadw hyn i fynd a gweithio'n agos gyda'r **DWP** i wneud ei ddefnyddio'n fwy hygyrch a gwell. Mae'n bwysig gwneud yn siŵr bod hyn yn gweithio'n dda a heb oedi hir.

2. Cyllid Llwybr 4

Mae'r arian yma ar gyfer **interniaethau â chymorth** ac mae ar gael i golegau Addysg Bellach yng Nghymru. Does dim arian ar gyfer **hyfforddiant swyddi** i helpu pobl i baratoi ar gyfer eu **hinterniaeth** neu i helpu pobl ar ôl i'w **interniaeth** ddod i ben.

Mae angen i ni wneud mwy o waith gyda'r **Adran Gwaith a Phensiynau** fel ei bod yn bosibl defnyddio cyllid Mynediad at Waith ar gyfer mwy o gymorth yng Nghymru

3. Cymorth Cyffredinol

Rhaglen yr **Adran Gwaith a Phensiynau (DWP)** ydy cefnogaeth gyffredinol. Mae'n rhoi arian ar gyfer hyfforddiant a chefnogaeth yn y gwaith i bobl anabl.

Fe ddylai fod yn seiliedig ar fodelau cyflogaeth â chymorth rydyn ni'n gwybod sydd yn gweithio. Os bydd Llywodraeth Cymru yn sefydlu **Strategaeth Hyfforddiant Swyddi Genedlaethol**, fe ddylai weithio gyda'r cyllid yma.

4. Rhaglen Cyflogaeth Anabledd Dysgu Gogledd Cymru

Iechyd a gofal cymdeithasol sydd yn rhedeg hyn. Mae'r **Gronfa Integreiddio Rhanbarthol (RIF)** yn ei ariannu.

Mae'n darparu cyflogaeth â chymorth i bobl o bob oed sydd ag anabledd dysgu. Fe fyddai hyn yn gallu gweithio mewn rhannau eraill o Gymru.

Beth rydyn ni'n meddwl ddylai ddigwydd

Dyma ein syniadau ar gyfer **Strategaeth Hyfforddiant Swyddi Genedlaethol**, yn seiliedig ar beth rydyn ni wedi ei ddysgu o'r prosiect Engage to Change:

- Mae'n rhaid i raglenni cyflogaeth Llywodraeth Cymru gael arian sydd ar gyfer **hyfforddiant swyddi** yn unig.

- Fe ddylai **hyfforddiant swyddi** fod yn seiliedig ar sgiliau, diddordebau ac anghenion pob unigolyn.

- Mae **Asiantaethau Cyflogaeth â Chymorth** yn arbenigwyr ar helpu pobl ag anghenion cymorth ychwanegol. Rhaid iddyn nhw ddarparu **hyfforddwyr swyddi**.

- Fe ddylai pob **hyfforddiant swyddi** ddilyn y **Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol ar gyfer Cyflogaeth â Chymorth**. Mae'r safonau yma yn disgrifio'r sgiliau a'r wybodaeth sydd eu hangen i wneud **hyfforddiant swyddi** yn dda.

- Fe ddylai pob sefydliad sy’n darparu **hyfforddiant swyddi** gael hyfforddiant yn y **Fframwaith Ansawdd Cyflogaeth â Chymorth** a **hyfforddiant swyddi**. Fe ddylen nhw ddysgu **Hyfforddiant mewn Addysg Gyfundrefnol**. Dyma ffordd o ddysgu pobl drwy dorri tasgau’n gamau llai.

- Fe ddylai Llywodraeth Cymru gefnogi rhaglen hyfforddi **hyfforddwyr swyddi** genedlaethol. Fe fyddai hyn yn gosod beth mae rhywun angen ei ddysgu i fod yn **hyfforddwr swyddi** cymwys.

- Fe ddylai fod cefnogaeth **hyfforddwr swyddi** parhaus i bobl nad ydyn nhw yn cael swydd â thâl ar ôl iddyn nhw orffen **Twf Swyddi Cymru+**, **interniaeth â chymorth**, neu **brentisiaeth â chymorth**.

- Dydy rhaglenni fel **interniaethau â chymorth**, **Twf Swyddi Cymru+** a **Phrentisiaethau â Chymorth** ddim yn gweithio i bawb. Fe ddylai’r holl raglenni swyddi a sgiliau gynnwys cymorth **hyfforddwr swyddi**.

- Fe ddylid rhoi cymorth i unrhyw un sydd dim yn gallu cael a chadw swydd â thâl heb gymorth.

- Fe ddylai Llywodraeth Cymru edrych ar gynnwys **hyfforddiant swyddi** mewn ysgolion, ochr yn ochr â'r gefnogaeth gan **Gyrfa Cymru**. Fe fyddai hyn yn helpu plant a phobl ifanc sydd angen cymorth ychwanegol yn ystod profiad gwaith.

- Fe ddylai rhaglenni cyflogaeth a sgiliau'r llywodraeth i bobl ifanc gwmpasu o leiaf pobl ifanc 16 i 24 oed, ond fe fyddai'n well i bobl ifanc hyd at 30 oed.

- Fe ddylai cymorth **hyfforddwr swyddi** fod ar gyfer pawb sydd o oedran gweithio, nid dim ond pobl ifanc.

- Mae angen i bobl gydnabod bod **hyfforddiant swyddi** yn helpu pobl i gael gwaith cyflogedig.

- Fe ddylai cyflogwyr ar draws Cymru gael gwybodaeth am gyflogaeth â chymorth a **hyfforddiant swyddi**.

Yn ogystal â'r syniadau yma, rydyn ni wedi dod o hyd i rai ffyrdd gorau o weithio:

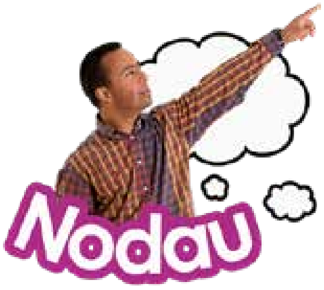

- Mae angen i ni godi **dyheadau** pobl ifanc ag anableddau dysgu.

> Mae **dyheadau** yn meddwl eu nodau a'u dymuniadau ar gyfer beth maen nhw'n gallu ei gyflawni mewn bywyd.

- Mae angen i wybodaeth am sut i gael swydd â thâl fod yn well. Fe ddylai fod yn haws i bobl ifanc ddod o hyd iddyn nhw a'u deall.

- Fe ddylai gwybodaeth i rieni a gofalwyr hefyd fod yn haws dod o hyd iddyn nhw a'i deall.

- Fe ddylai rhieni, gofalwyr, cyflogwyr ac athrawon gredu bod pobl ifanc ag anableddau dysgu ac/neu awtistiaeth yn gallu cael a chadw gwaith cyflogedig.

- Fe ddylai profiad gwaith helpu pobl ifanc i archwilio eu dewisiadau gwaith. Tua 14 oed, fe ddylai profiad gwaith fod am beth ydy gwaith. O 16 oed, fe ddylai ganolbwyntio mwy ar:
    - Sgiliau
    - Mathau o swyddi
    - Profiad ymarferol

Gyrfa Cymru
Careers Wales

- Fe ddylai **Gyrfa Cymru** weithio gydag asiantaethau cyflogaeth â chymorth i wneud y pethau yma.

- Fe ddylai fod cynllun **Cyflogwr Cyfeillgar i Bobl Ifanc**. Fe fyddai hyn yn helpu cyflogwyr i ddarparu profiadau gwaith da i bobl ifanc.

- Fe ddylai adrannau Llywodraeth Cymru weithio gyda gwleidyddion i ddeall effaith gwaith cyflogedig yn well. Mae hyn ar gyfer pobl ag anableddau dysgu ac awtistiaeth.

- Fe ddylai adrannau Llywodraeth Cymru weithio'n well gyda'i gilydd a gyda'r sefydliadau y maen nhw yn eu hariannu. Mae hyn er mwyn cefnogi pobl ag anabledd dysgu ac/neu awtistiaeth i gael gwaith cyflogedig. A cadw gwaith cyflogedig.

- Rhaid i unrhyw sgwrs am helpu pobl ag anabledd dysgu ac/ neu awtistiaeth i waith â thâl gynnwys:
  - Pobl ag anabledd dysgu
  - Rhieni a gofalwyr
  - Cyflogwyr
  - Pobl sy'n cynllunio ac yn talu am wasanaethau

- Mae angen i ni annog cyflogwyr i gynnwys pawb. Er mwyn ei gwneud hi'n haws i bobl wneud cais am swyddi, mynd i gyfweliadau a chael hyfforddiant.

- Fe ddylai Llywodraeth Cymru edrych ar wneud enghreifftiau Hawdd eu Deall mae pawb yn gallu eu defnyddio. Fel hysbysebion swyddi a ffurflenni cais Hawdd eu Deall.

Diolch

Diolch i **Gronfa Gymunedol y Loteri Genedlaethol** am ariannu a chefnogi ein gwaith.

Diolch i Lywodraeth Cymru am eu cefnogaeth.

Diolch i'r partneriaid **Engage to Change**:

- Agoriad Cyf
- Cyflogaeth â Chymorth Elite
- Pobl yn Gyntaf Cymru Gyfan
- Project SEARCH DFN

Diolch yn arbennig i'r cynghorwyr cyflogaeth a'r **hyfforddwyr swyddi** am ein helpu i gasglu data.

Ac i'r bobl ifanc a'r rhieni am helpu gyda'r ymchwil yma.

Geiriau anodd

Dyheadau

Mae dyheadau yn meddwl eu nodau a'u dymuniadau ar gyfer beth maen nhw'n gallu ei gyflawni mewn bywyd.

Hyfforddwyr swyddi a hyfforddiant swyddi

Mae hyfforddwyr swyddi yn helpu pobl i ddod o hyd i, dysgu ac aros yn eu swyddi. Mae'r cymorth yma yn hyfforddiant swydd.

Interniaeth â chymorth

Interniaeth â chymorth ydy lle mae pobl yn mynd i'r coleg am rai oriau bob wythnos ond yn dysgu mewn gweithle am y rhan fwyaf o'r wythnos. Mae'r gwaith yn ddi-dâl. Maen nhw'n cael help gan hyfforddwr swyddi.